

Verslag bewonersavond Langelo in het kader van de herziening van het Rampbestrijdingsplan UGS Norg.

Wanneer: maandagavond 15 oktober 2018 om 20.00 uur

Waar: de Huiskamer van Langelo

Aanwezig: Hans de Haas, Femke Boudestein (namens de Veiligheidsregio Drenthe), Gerrit Wemmenhove en Meerten van der Laan (namens de NAM), Burgemeester Klaas Smid, Rixt Attema en Hinke Vonk (namens de gemeente Noordenveld), 18 inwoners van Langelo als geïnteresseerden.

Nadat de heer Smid en de heer de Haas de vergadering hebben geopend leggen de heren van de NAM uit wat er exact plaatsvindt op de UGS Norg locatie in Langelo.

's Zomers wordt er circa 5 miljard kuub gas in de ondergrondse opslag geïnjecteerd. Het injecteren van het gas gebeurt onder grote druk, namelijk met 325 bar. In de winterperiode, wanneer het gas nodig is, wordt dit gas grotendeels weer uit de opslag geproduceerd. Op het terrein zijn diverse preventieve veiligheidsmaatregelen getroffen om te zorgen dat alle processen veilig kunnen verlopen. Zo wordt gebruik gemaakt van gasdetectie, automatische afsluitsystemen, noodopvangsystemen en er is altijd bemensing op het controlestation in Hoogezand. De NAM probeert met al deze preventieve veiligheidsvoorzieningen het risico dat er iets gebeurt op de gasopslag in Langelo zo klein mogelijk te houden.

Vraag inwoner: In het schema van de preventieve veiligheidsvoorzieningen staat dat er altijd een BHV-er op locatie aanwezig is. Uit het Rampbestrijdingsplan blijkt dat dit niet altijd het geval is. Dit spreekt elkaar tegen.

Antwoord NAM: Er is altijd een BHV-er aanwezig op het moment dat er werkzaamheden plaatsvinden bij de opslag. Dus bijvoorbeeld bij het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden en het in- en uit de opslag pompen van gas. Als er geen activiteit is op de locatie kan er eigenlijk ook niets gebeuren en is het niet noodzakelijk dat er een BHV-er aanwezig is.

Vraag inwoner: zijn er locaties op de wereld, die vergelijkbaar zijn met de gasopslag in Langelo en is hier ooit iets gebeurd?

Antwoord NAM: de werking van de installatie in Grijpskerk is identiek aan deze locatie, alleen de soort gas in de opslag is verschillend. Hier is echter nooit iets gebeurd. In Californië is ooit een blow-out geweest. Het duurde hier lang voordat de zaak onder controle was maar de putten (X-mas trees) zijn niet vergelijkbaar met de locatie in Langelo. Op de locatie is naast een bovengrondse veiligheidsafsluiter nog een ondergrondse veiligheidsafsluiter aanwezig die kan worden gesloten wat in Californië niet het geval was. Het is ons eigenlijk niet bekend of er vergelijkbare locaties zijn waar ooit iets is gebeurd.

Vraag inwoner: Is de locatie van de gasopslag terrorismebestendig?

Antwoord NAM: Er zitten afsluiters, die te allen tijde kunnen worden gesloten, tussen de bovenkant van de locatie en de ondergrondse putten. Zelfs al zou je met een groot voertuig de put aan de bovenkant van de opslag ernstig beschadigen, dan nog gaan er op dat moment alarmen af en wordt de toevoer van het gas uit het reservoir afgesloten doordat de ondergrondse veiligheidsafsluiter automatisch dichtloopt. Hetzelfde geldt voor de installatiedelen, zodra er een procesverstoring wordt signaleerd gaat de locatie of het betreffende deel naar de veilige toestand. Dit betekent niet dat een terroristische daad geen gevolgen kan hebben maar de effecten zullen beperkt blijven tot delen van de installatie.

Vraag inwoner: is er op de gasopslaglocatie kans op een explosie?

Antwoord NAM: een explosie ontstaat als gas in een dichte ruimte zit, geen kant op kan en er druk ontstaat. Op de weinige plekken waar deze kans zich zou kunnen voordoen (bijvoorbeeld in het compressorgebouw) is een gasdetectiesysteem aangelegd en zijn explosieluiken in het dak en de wand van het gebouw aangebracht zodat de druk direct weg kan en een explosie niet leidt tot rondvliegende brokstukken.

Vraag inwoner: Recent is aardgascondensaat geïnk in Delfzijl. Kan dat hier ook gebeuren en wat gaat u eraan doen om, dit te voorkomen?

Antwoord NAM: Nee dat kan hier niet gebeuren. De installatie in Delfzijl is zo wezenlijk anders gebouwd dat wat daar is gebeurd hier in Langelo niet zou kunnen gebeuren. Er is voldoende opvangcapaciteit op de locatie, lozing naar het oppervlaktewater gebeurt pas nadat bemonstering aantoon dat het water schoon is.

Vraag inwoner: Heb je genoeg bluswater voorhanden bij een incident, vooral bij droogte zoals dit jaar?

Antwoord NAM: We hebben een eigen blusvijver. Als deze leeg is kan het water worden gehaald uit het nabijgelegen Groote Diep. De brandweer heeft recent berekend hoeveel bluswater nodig is bij het grootste scenario (Blow out). Het Waterschap heeft vervolgens gekeken of het Groote Diep deze hoeveelheid kan leveren. Volgens het Waterschap loopt er voldoende water over de stuw om deze hoeveelheid ook in de droge maanden te kunnen leveren. De brandweer moet de pomp dan voor de stuw plaatsen.

Vraag inwoner: hoe is het vervoer van het aardgascondensaat geregeld?

Antwoord NAM: Het vervoer gaat per vrachtauto waarbij de gevaarlijke stoffenroutes worden aangehouden.

Vraag inwoner: ik vind het juist een risico dat veel/alle preventieve veiligheidsvoorzieningen computergestuurd zijn. Kan een hacker geen ernstige dingen uithalen bij deze locatie?

Antwoord NAM: Er is veel tijd en geld geïnvesteerd om de ICT-beveiliging goed op peil te brengen en te houden. De Shell doet de ICT-voorziening van de NAM en iemand heeft expres geprobeerd in te breken, wat niet lukte. De garantie dat het onmogelijk is om in te breken in de systemen is echter niet mogelijk. De NAM gaat nog navragen of er weleens aan externe goede hackers de opdracht is gegeven een cyberaanval op de ICT te doen en komt hier op terug.

Mevrouw Boudestein legt vervolgens het een en ander uit over de scenario's die zich kunnen voordoen op de locatie. In het rampbestrijdingsplan staan deze scenario's beschreven en vervolgens staat aangegeven hoe de verschillende hulpdiensten acteren wanneer een dergelijk scenario zich voordoet. Het betreft een herziening van het plan en de scenario's zijn ten aanzien van de vorige keer onveranderd. De scenario's komen uit de Veiligheidsrapportage die voor de locatie moet worden opgesteld. De NAM levert die informatie aan, maar dit wordt gecontroleerd door de BRZO-inspectie en door het Staatstoezicht op de Mijnen. De NAM kan dus niet zomaar scenario's verzinnen. De genoemde instanties hebben goede kennis van zaken.

1. Blow Out Van een blow-out is sprake als er een continue gasstroom vanuit het reservoir ontsnapt naar de oppervlakte. Dit kan eigenlijk alleen gebeuren tijdens specifiek onderhoud aan een put en dan is het meestal ook zo dat je een blow out ver van tevoren ziet aankomen. Consequentie van deze gasontsnapping is dat het veel lawaai maakt. Zoveel lawaai dat het menselijk gehoor hier niet tegen kan. Een gat van een blow-out dichten kan wel 2 – 3 maanden duren, omdat er een boortoren

moet worden vervoerd over zee naar Nederland. Op de vraag wat er in de tussentijd gebeurt met inwoners, dieren maar ook met de agrarische bedrijven kan zo niet even snel antwoord worden gegeven. De kans is groot dat dan veel inwoners en dieren geëvacueerd moeten worden maar wat dit zal betekenen voor bijvoorbeeld de toekomst van boerenbedrijven, dat kun je hier zo niet zeggen. Dit zal maatwerk zijn per geval.

2. Fakkelfbrand. Het betreft een lek in een bovengrondse pijp. Bij de fakkelfbrand wordt de installatie ingesloten. Als de bron van het incident (gas) wordt weggenomen stoppen ook de effecten

3. (Dreigende) BLEVE van aardgascondensaattank. Door opwarming loopt de druk in de tank op en ontstaat er een explosie.

4. Lekkage aardgascondensaat). Een tank implodeert en scheurt. De tank stroomt leeg in de tankput en er ontstaat uitdamping en/of een plasbrand.

De brandweer Norg heeft recent nog op locatie geoefend en ook de andere manschappen oefenen regelmatig. 1 keer per jaar zijn de korpsen in Noordenveld verplicht op de gasopslag te oefenen.

Afgesproken wordt dat er een handelingsperspectief voor de bevolking zal worden gemaakt. Hieruit kunnen inwoners zien wat de scenario's zijn en voor hun betekenen en wat er van ze wordt verwacht.

Vervolgens ontstaat nog wat discussie over de NL Alert en over de WAS palen. Volgens de aanwezigen zijn de WAS palen tijdens de periodieke oefeningen niet goed te horen en moet het niet zo zijn dat ze afhankelijk zijn van het alarmeringssysteem op het complex bij de gasopslag. Als zich daar een incident voordoet werkt dit systeem wellicht niet en worden ze niet gewaarschuwd. Gelet op de positie van het dorp Langelo en de aanwezigheid van de gasopslag zou de situatie van het waarschuwen van de bevolking (middels telefonie en WAS) nader moeten worden onderzocht. De gemeente kijkt hoe de bereikbaarheid in geval van een calamiteit in Langelo is geregeld.

De WAS palen zijn inmiddels nog steeds aanwezig. Er is op verschillende plekken in het dorp geluisterd of de palen hoorbaar zijn en of de telefonie werkt (NL alert berichtjes binngekomen). Dit bleek het geval.